

VZNIK A ČINNOSŤ KLUBU HISTORICKÝCH FAJOK O. Z. V NITRE

Igor Escher

Klub historických fajok o. z., Štefánikova 2, 949 01 Nitra, escher@escher.sk

Abstract:

Escher, I. 2011: Establishment and activity of the Historical pipe club in Nitra. Proceedings from the 1st Conference on “The history of the pipe production and pipe archaeological findings in Slovakia”: 115 – 120

September 5th, 2003 group of three fans, Jaroslav Remzi, Igor Escher and Maros Stražanec, established pipe-based club called PIPE CLUB JIM Nitra. Over the time, our work did not remain only in confessing cold pipe smoke, but largely we became interested in history of this remarkable object, which is undoubtedly the pipe. And somehow our research activity began. The main objective of the club became professional gathering of information on the production and use of pipes and mapping other crafts related to the production of pipes. Efforts to obtain as much information as possible led us to several museums at home and abroad. In late September 2010 we initiated the civic association called “The Club of historic pipes”, especially focusing on investigation, exhibiting and publishing the history of the pipes. This step opened new opportunities for us and during last year we had organized under the new name of the club six exhibitions of beautiful pipes and indeed this very interesting the first-ever conference about pipes in Slovakia.

Key words: pipe club, history of pipes, research activity.

Na úvod sa mi žiada citovať zo zaujímavej českej knihy s názvom „Sberatelství“ z knižnice nakladatelství Svoboda z roku 1983. V nej sa veľmi výstižným spôsobom opisuje a charakterizuje kto alebo čo je to zberateľ. Ak sa niekto z vás v tejto charakteristike nájde, je to podoba čisto náhodná. Citujem: „Sberatel jest pudový majetník, školácky snaživec, nerestník, duchovní homosexuál, zakuklený úředník, vášnivce, hazardér, krasomil, tichý vzdělanec, maniak, sklamaný donchuán, povahou mních, zbesilý casanova, veřejně prospěšný tvor, protispolečenský zjev, šílenec, zvrhlík, zarytý sobec, samotár, obetavec, člověk dvojí tváře, ctižádostivec, utajený podvodník, potenciální zlodej, skrblík, spasitel všednosti, potřebtenec, bramborový megaloman, chvastoun, šibal, sul vedy, tvor se svatozáří, jednooký mezi slepými, atď.“ (koniec citátu). Aj z týchto, až neveriteľných, často protichodných charakteristik je vidieť, aké to máme my, zberatelia, v súkromí či v spoločnosti ťažké.

Tak isto aj samotná zberateľská činnosť je v tejto knihe šľavnato opísaná. Citujem: „Sberateľstvá povznáša ducha, nezná však vek ani pohlaví, je lhostejné k dalekým i blízkym. Ale andelskou perutí sa dotýka večnosti! Je to tajuplná cesta do vznešených svetů. Je to slavný čin, ktorý prináša obdiv a úctu, pocty, závist. Zvlášte když nekdo sbírá fajfky a dýmky“ (koniec citátu). Z vlastnej skúsenosti za tých niekoľko rokov môžem potvrdiť, že všetky tu vymenované charakteristiky sú pravdivé, pretože pri navštevovaní rôznych búrz a predajní starožitností, pri vyjednávaní s predávajúcimi, vždy prežívame takéto neobvyklé pocity.

Nechcem v žiadnom prípade robiť reklamu fajčeniu, ale v tomto konkrétnom príbehu, ktorý vám chcem vyrozprávať, malo fajčenie veľmi pozitívny následok. Niekedy v roku 2003, keď sme s priateľmi skúšali fajčiť z fajok našich dedkov, sme prišli k poznaniu, že táto činnosť si vyžaduje pokoj, rozvahu a pokojnú myseľ. Zároveň poskytuje priestor na tvorivé myslenie a filozofovanie na akúkoľvek tému. A tu niekde sa zrodila aj myšlienka založiť fajkový klub, ktorý by združoval ľudí s podobnými vlastnosťami, predstavami a záujmami. A tak partia troch nadšencov, Jaroslav Remža, Igor Escher a Maroš Stražanec, po viacerých fajkových stretnutiach, založila 5. septembra 2003 fajkový klub s názvom PIPE CLUB J. I. M. Nitra. Názov klubu sme po dlhšom zvažovaní vytvorili z iniciálok našich krstných mien – Jaro, Igor a Maroš. Postupom času naša činnosť nezostala len pri vyznávaní chladného fajkového dymu, ale vo veľkej miere nás začala zaujímať minulosť tohto nevšedného predmetu, akým fajka nesporne je. A tak nejako začala naša bádateľská činnosť. Hlavným cieľom klubu sa stalo sústreďovanie odborných informácií o výrobe a používaní fajky a mapovanie ostatných remesiel, súvisiacich s výrobou fajok. Napríklad drotári nielenže vyrábali šparcháky do fajok, ale fajky vedeli aj šikovne opraviť, a tak ich zachrániť pred vyhodením. Ďalej kolári a stolári vyrábali neoddeliteľnú súčasť fajky – pipasár. Ďalší remeselníci vyrábali viečka a kovania na fajky, rezbári vyrezávali krásne pipatóriá atď.

Snaha o získanie čo najväčšieho množstva informácií nás priviedla do viacerých múzeí na Slovensku i v zahraničí. Ved' fajky právom patria medzi významné exponáty v zbierkach múzeí, ktoré ich získali svojou výskumnou činnosťou, nákupom alebo darmi. V múzeách sme mali možnosť vidieť vystavené úlomky z fajok, pochádzajúce z archeologických výskumov, ale aj unikátne vyrezávané fajky z morskej peny, ktoré kedysi patrili významným osobnostiam. Nemenej vzácne sú aj predmety, súvisiace s fajčením, ktoré často vynikajú vysokou umeleckou a historickou hodnotou. Nie všetky predmety však môžu byť vystavené, a preto sú uložené v depozitoch. Občas sa vystavia pri príležitostiach alebo tematických výstavách.

Po určitom čase sme skonštatovali, že informácií aj samotných fajok v múzeách nie je až tak veľa a navyše sú nesústreďené a roztrúsené v rôznych expozíciách. O to viac sme boli inšpirovaní na zintenzívnenie bádateľskej činnosti, aby sme tú pomyseľnú a ešte zďaleka neúplnú fajkovú mozaiku vyskladali čo najlepšie a najpresnejšie. Náhoda chcela, aby sme sa zoznámili s chlapcami zo SAV na pracovisku Nitra, Máriaom Bielichom a Marošom Čurným, taktiež zanietými fajkármi. Po niekoľkých zaujímavých stretnutiach, kde nás oboznámili s archeologickými nálezmi hlinených fajok v Nitre a okolí, sme sa dopracovali k spoločnej osobnej návšteve profesora Jozefa

Šteffeka, známeho odborníka na štiavnické fajky. Rozhovory s ním v nás zanechali veľmi silné dojmy a presvedčili nás o správnosti smerovania našej bádateľskej cesty. Pán Šteffek mal v tom čase spolu s pánom Miroslavom Harmanom rozpracované a takmer hotové podklady pre vydanie knihy s názvom „Fajka velebená, fajka zatracovaná“. Poskytnutím fotodokumentácie z našej rozrastajúcej sa klubovej zbierky, sme svojou troškou prispeli aj my k dokončeniu a vydaniu tejto knihy. Kniha bola vydaná a slávnostne pokrstená aj za našej účasti v Pukanci dňa 5. 7. 2008. Žiaľ, pán Harman sa vydania tejto knihy nedožil, zomrel 15. januára 2008. Táto kniha je jednou z mála slovenských kníh, ak nie jedinou, kde sú sústredené všetky dostupné informácie o slovenských výrobcoch hlinených fajok.

Ďalšia náhoda nás spojila s Filipom Glockom, pracovníkom Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici, ktorý pripravoval výstavu fajok. Po niekoľkých konzultáciách sme sa dohodli, že náš fajkový klub sa bude spolupodieľať na tejto výstave. A tak bola dňa 7. 8. 2008 slávnostne otvorená výstava fajok v Thurzovom dome s názvom „Za vôňou tabaku“. To bola naša prvá klubová výstavná premiéra. A môžem povedať, že úspešná. To nás posmelilo k ďalšej spolupráci a v tom istom mesiaci sme spolu so Stredoslovenským múzeom vystavovali aj na Agrokomplexe v Nitre.

Začiatkom novembra 2008 sme sa dozvedeli o pripravovanej výstave fajok veľkého zberateľa Ing. Mirona Mihaliča z Košíc v Tekovskom múzeu v Leviciach. Po niekoľkých telefonických kontaktoch s historičkou Mgr. Margarétou Pöhlös-Novákovou sme prijali pozvanie na slávnostné otvorenie tejto výstavy. A to bol ďalší medzník v činnosti a smerovaní nášho fajkového klubu. Od tejto chvíle sme začali snovať smelé plány so spriaznenou dušou, pani Novákovou, na spoločné fajkové výstavy. Vďaka nej sme získali veľa teoretických a praktických vedomostí a skúseností z výstavnej činnosti. A tak sa zrodila šnúra spoločných fajkových výstav od Martina cez B. Bystricu, Novú Baňu, Nitru, Topoľčany, Štúrovo, Komárno až po maďarskú Tatu, kde sme odprezentovali našu zbierku fajok a fajkového príslušenstva už po tretí rok za sebou na tradičnom festivale Tatai patara. Za to patrí vďaka našej čestnej zahraničnej členke klubu Kisé Cseh. Julianne.

Ďalej sme spolu navštívili aj Maďarské národné múzeum v Budapešti (Magyar Nemzeti Múzeum), kde sme sa osobne zoznámili so známou odborníčkou na fajky, pani Annou Ridovics. Tá nás ochotne sprevádzala nádhernou až dych vyrážajúcou výstavou fajok, ktorá bola otvorená pri príležitosti konania 25. medzinárodnej konferencie o fajkách v Budapešti. Takisto sme navštívili neďaleké Umelecko-priemyselné múzeum (Iparművészeti Múzeum), kde sme takisto videli úžasné fajky. Tieto obe návštevy v nás zanechali tak intenzívne dojmy, že bezprostredne po príchode na Slovensko, sme sa rozhodli zorganizovať aj u nás v dohľadnom čase konferenciu o fajkách. Táto myšlienka nás postupne primäla aj k vytvoreniu lepšej platformy pre realizovanie našich smelých plánov. Preto sme koncom septembra 2010 iniciovali vznik občianskeho združenia, špeciálne zameraného na bádateľskú, výstavnícku a vydavateľskú činnosť v oblasti fajkovej histórie.

A tak nám 30. septembra 2010 na Ministerstve vnútra SR zaregistrovali občianske združenie s názvom „Klub historických fajok“. Prezidentom klubu sa stal Jozef

Šteffek, viceprezidentmi Igor Escher a Maroš Stražanec. Hlavným kontrolórom občianskeho združenia bola zvolená Margaréta Nováková. Týmto krokom sa nám otvorili nové možnosti a za posledný rok sme pod novou hlavičkou klubu zorganizovali už šesť krásnych fajkových výstav a vlastne aj túto zaujímavú, historicky prvú konferenciu o fajkách na Slovensku.

Na záver by som sa chcel poďakovať všetkým múzeám, v ktorých sme vystavovali, za výbornú spoluprácu a ústretovosť pri realizovaní našich fajkových výstav. Zvlášť by som sa chcel poďakovať v mene celého Klubu historických fajok o. z. Nitra Tekovskému múzeu v Leviciach, jeho vedeniu a všetkým pracovníkom, osobitne Mgr. Margaréte Novákovej za bezproblémový a hladký priebeh tejto konferencie.

Prezídium občianskeho združenia:

prezident: prof. RNDr. Jozef Šteffek, CSc., viceprezident: Igor Escher, viceprezident: Maroš Stražanec, kontrolór občianskeho združenia: Mgr. Margaréta Nováková.

*Výstava fajok v Turčianskej knižnici v Martine, 2010.
Foto: Jana Holičková.*

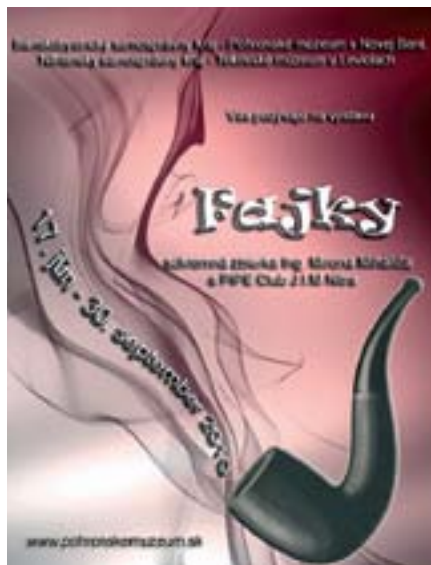
*Výstava fajok na hradných slávnostiach v Tate v Maďarsku, Igor Escher, Margaréta Nováková, Maroš Stražanec, 2011.
Zdroj: Pipe club J. I. M. Nitra.*

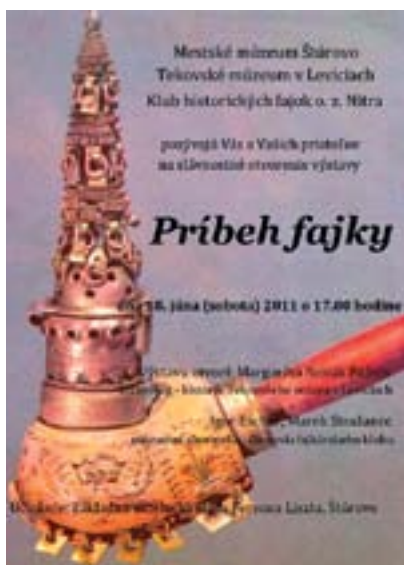
Pozvánka na výstavu „Krása historických fajok“ v Tribečskom múzeu v Topoľčanoch. Zdroj: Tribečské múzeum v Topoľčanoch.

Pozvánka na výstavu „Za vôňou tabaku...“ v Turčianskej knižnici v Martine. Zdroj: Turčianske kultúrne stredisko.

Pozvánka na výstavu „Fajky“ v Pohronskom múzeu v Novej Bani. Zdroj: Pohronské múzeum v Novej Bani.

Pozvánka na výstavu „Príbeh fajky“ v Mestskom múzeu Štúrovo. Zdroj: Mestské múzeum Štúrovo.

Výstava fajok v Pohronskom múzeu v Novej Bani, 2010. Zdroj: Pipe club J. I. M. Nitra.

Logo občianskeho združenia Klub historických fajok, 2010.

Logo fajkového klubu PIPE CLUB J. I. M. Nitra, 2003.

Výstava fajok na Agrokomplexe v Nitre, 2011. Zdroj: Pipe club J. I. M. Nitra.

